

Наставна програма: Слободен изборен предмет МУЛТИКУЛТУРНИ РАБОТИЛНИЦИ за V одделение

ОУ “Страшо Пинџур” Карбинци

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА ПРЕДМЕТОТ

Наставен предмет :	Мултикултурни работилници (Подрачје за поддршка на личен и социјален развој)
Вид/категорија на наставен предмет:	Изборен
Одделение:	V (петто)
Теми/подрачја во наставната програма:	<ul style="list-style-type: none">• Игри за запознавање и поддршка / 10 часа• Мултикултурни работилници / 18 часа• Практични работилници / 8 часа
Број на часови:	36/ 2 часа неделно
Изготвил/адаптирал/преземено од:	Тања Димитрова (програмата е самостојно креирана)
Опрема и средства:	Компјутер, ЦД плеер, проектор, боички, ножици, лепило, хартија А4, хамер хартија Прирачник за образование за животни вештини (IV до VI одделение - основно училиште) – издавач Биро за развој на образование 2009г Прирачник – “ Мултикултурни работилници за основни училишта ” UNICEF Прирачник “Игри за поддршка на заедничките активности со групи ученици со мешан етнички/јазичен состав “ USAID

ПОВРЗАНОСТ СО НАЦИОНАЛНИТЕ СТАНДАРДИ

Наставната програма вклучува релевантни компетенции од следното подрачје од Националните стандарди : **Личен и социјален развој**

Ученикот/ученичката знае и/или умее:

V-A.2	да избира и практикува активности кои обезбедуваат развој и подобрување на сопственото ментално и физичко здравје и добросостојба;
V-A.4	да прави процена на сопствените способности и постигања (вклучувајќи ги силните и слабите страни) и врз основа на тоа да ги определува приоритетите кои ќе му/ѝ овозможат развој и напредување;
V-A.5	да ги препознава емоциите кај себеси и кај другите, да ги согледа последиците од сопствените емоционални реакции во различни ситуации и да користи соодветни стратегии за справување со емоциите;
V-A.6	да си постави цели за учење и сопствен развој и да работи на надминување на предизвиците кои се јавуваат на патот кон нивно остварување;
V-A.7	да ги користи сопствените искуства за да си го олесни учењето и да го прилагоди сопственото однесување во иднина;
V-A.9	да ги предвиди последиците од своите постапки и од постапките на другите по себе и по другите;
V-A.10	да применува етички начела при вреднување на правилното и погрешното во сопствените и туѓите постапки и да манифестира доблесни карактерни особини (како што се: чесност, правичност, почитување, трпеливост, грижа, пристојност, благодарност, решителност, одважност и самодисциплина);
V-A.11	да дејствува самостојно, со целосна свесност од кого, кога и како може да побара помош;
V-A.12	успешно да се справува со социјални притисоци;
V-A.13	да комуницира со другите и да се презентира себеси соодветно на ситуацијата;
V-A.14	да слуша активно и соодветно да реагира, покажувајќи емпатија и разбирање за другите и да ги искажува сопствените грижи и потреби на конструктивен начин;
V-A.15	да соработува со други во остварување на заеднички цели, споделувајќи ги сопствените гледишта и потреби со другите и земајќи ги предвид гледиштата и потребите на другите;
V-A.16	да ги препознава проблемите во релациите со другите и да приоѓа конструктивно во разрешување на конфликтите, почитувајќи ги правата, потребите и интересите на сите вклучени страни;

Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:

V-Б.2	осознавањето на сопствениот идентитет придонесува за јакнење на самодовербата и за развојот на личноста;
V-Б.3	сопствените постигања и добросостојбата во најголема мера зависат од трудот кој самиот/самата го вложува и од резултатите кои самиот/самата ги постигнува;
V-Б.4	секоја постапка која ја презема има последици по него/неа и/или по неговата/нејзината околина;
V-Б.5	од начинот на кој пристапува кон решавањето на проблемите и разрешувањето на конфликтите зависи дали проблемите ќе бидат решени, односно дали конфликтите ќе бидат разрешени;
V-Б.6	успехот во животот во голема мера зависи од целите кои ќе си ги постави, а од начинот на кој ќе ги планира активностите и ќе го организира времето во голема мера зависи ефикасноста и ефективноста во остварувањето на поставените цели;
V-Б.7	иницијативноста, упорноста, истрајноста и одговорноста се важни за спроведување на задачите, остварување на целите и надминување на предизвиците во секојдневните ситуации;
V-Б.8	интеракцијата со другите е двонасочна – како што има право од другите да бара да му/ѝ биде овозможено задоволување на сопствените интереси и потреби, така има и одговорност да им даде простор на другите да ги задоволат сопствените интереси и потреби;

Наставната програма вклучува релевантни компетенции и од следното подрачје на Националните стандарди: **Општество и демократска култура** и **Уметничко изразување и култура**

Ученикот/ученичката знае и/или умее:

VI-A.2	да го анализира сопственото однесување со цел да се подобри, поставувајќи си реални и остварливи цели за активно делување во заедницата;
VI-A.3	да ги формулира и аргументира своите гледишта, да ги сослушува и анализира туѓите гледишта и со почитување да се однесува кон нив, дури и тогаш кога не се согласува;

VI-A.4	да прави критичка рефлексија за различните лични и општествени вредности и однесувања во различни контексти (особено во етички сензитивните ситуации), да ги почитува општествено прифатените норми и вредности, но и да ги предизвикува кога мисли дека тоа е потребно;
VI-A.5	да ги разбира разликите меѓу луѓето по која било основа (родова и етничка припадност, возраст, способности, социјален статус, сексуална ориентација итн.);
VI-A.6	да препознава присуство на стереотипи и предрасуди кај себе и кај другите и да се спротивставува на дискриминација;
VI-A.7	да препознава манифестација на вербално и физичко насилство во сопственото опкружување, да ги согледува последиците од насилството и да се спротивставува на него;
VIII-A.6	да ги идентификува разликите и сличностите меѓу сопствената култура и другите култури во своето потесно и пошироко опкружување и да ја анализира нивната поврзаност и меѓузависност;
VIII-A.9	да препознае и објасни како културата на која ѝ припаѓа (вклучително и на традицијата и религијата) влијаела на формирање на неговиот/нејзиниот идентитет и поглед на светот;
VIII-A.10	да ги идентификува и преиспитува стереотипите и предрасудите кон припадниците на другите културни групи кои се манифестираат во неговото/нејзиното опкружување;

Ученикот/ученицката разбира и прифаќа дека:

VI-B.1	не смее да прави дискриминација врз основа на разликите меѓу луѓето (родова и етничка припадност, возраст, способности, социјален статус, сексуална ориентација итн.);
VI-B.2	сите луѓе, вклучувајќи ги и децата, имаат право да ги изразуваат своите мислења и ставови и да учествуваат во донесувањето одлуки кои се поврзани со нивните потреби и интереси;
VI-B.3	човековите права се универзални, а границите на правата на секој човек се правата и слободите на другиот;
VI-B.4	неселективното почитување на човековите права и слободи е клучно за добросостојбата на поединците и за општеството во целина;
VIII-B.3	почитувањето и промовирањето на сопствената култура придонесува за јакнење на културниот идентитет и дигнитет;
VIII-B.4	културниот диверзитет влијае врз развојот на идентитетот на припадниците на различни култури;
VIII-B.5	на разликите меѓу културите треба да се гледа како на можности за учење и како предизвик за заемно разбирање и напредување;

РЕЗУЛТАТИ ОД УЧЕЊЕ

Тема 1. Игри за запознавање и поддршка	
Знаења/вештини:	
<ul style="list-style-type: none"> • Знае дека постојат сличности и разлики помеѓу луѓето во физичкиот изглед, способностите и потеклото • Знае дека луѓето се разликуваат меѓу себе според своето мислење и уверување • Знае дека луѓето имаат различни потреби и интереси • Може да ги препознае разликите меѓу луѓето во однос на физички изглед, потекло и способности • Може да го почитува мислењето и уверувањето на другиот и тогаш кога не се согласува со него 	
Ставови/вредности:	
<ul style="list-style-type: none"> • Прифаќа дека постоењето разлики помеѓу луѓето е позитивна придобивка • Прифаќа дека мислењето и уверувањето на другите треба да бидат уважени • Прифаќа дека потребите и интересите на другите се еднакво важни како неговите/нејзините • Развива чувство на припадност кон групата 	
Содржини (и поими) и број на часови	Примери на активности:
<p>Содржина: Имиња во воздух (запознавање и лична афирмација) број на часови:1</p>	<p>Сите ученици стојат во круг. Секој со движење на прстот си го пишува своето име во воздух и го трга на страна. Потоа глуми како да дува балон, го „става“ своето име во него и нежно го „заврзува“. Секој почнува слободно да се движи низ просторот глумејќи како нежно си игра со тој „балон“, а по одредено време се прават двојки кои нежно си ги додаваат своите „балони“.</p>

<p>Содржина: Правила на групата (воспоставување правила за работа и градење групна кохезија) број на часови:1</p>	<p>Од учениците се бара да објаснат како се игра кошарка, односно што смеат, а што не смеат кошаркарите да прават. Откако ќе набројат повеќе работи, се заклучува дека сите набројани нешта се правила на играта и се прашува: „Зошто се потребни тие правила? Што би се случило доколку нема правила на играта?“. Потоа дискусијата се префрла на самите часови, со тоа што се поставува прашањето: „Како треба да се работи за време на часовите за да може тие да се одржуваат како што е планирано и да им бидат интересни на учениците?“. Доколку е потребно, наставникот помага преку потпрашања за одговорите да се конкретизираат многу јасно и како такви ги запишуваат на табла истовремено на сите застапени наставни јазици во групата.</p> <p>Особено се очекува да се добијат следниве правила: почитување (без навреди, без омаловажување, без исмејување, без упаѓање во збор, ислушување на тој што зборува), кревање рака за барање збор, да се биде активен и редовен на часовите, слободно изразување на било кој од застапените наставни јазици во групата, помагање во разбирање на друг наставен јазик од страна на други ученици кои го разбираат. На крајот, усвоените правила се запишуваат на хартија со големи букви на сите застапени наставни јазици во групата и се истакнуваат на видно место заради потсетување на нив кога е потребно.</p>
<p>Содржина: Пантомима (градење групна кохезија) број на часови:1</p>	<p>-Учениците се делат во групи. Секоја група на лист добива една напишана емоција (разочараност, лутина, онеправданост, вљубеност, гордост, тага). Групата треба да смисли ситуација каде таа ќе дојде до израз и неа невербално да ја прикаже пред другите кои треба врз база на опишаниот настан да ја погодат емоцијата.</p> <p>-Учениците се делат во двојки. Секој во двојката замислува одреден предмет кој постои во просторијата (на видно место) и само преку невербален говор се обидува да му го опише на својот партнер кој треба него да го погоди, по што се сменуваат улогите.</p>

<p>Содржина: Летен дожд (градење групна кохезија) број на часови:1</p>	<p>Сите ученици стојат во круг. Наставникот почнува да произведува еден звук – наизменично „пукање” со прстите кој го пренесува на првиот од неговата десна страна, а тој потоа на другиот до него и така сè до последниот ученик од кругот. За време на пренесувањето на звукот, сите кои го примиле продолжуваат да го прават сè додека не добијат нов звук. Кога ќе дојде повторно ред на наставникот кој започнал, тој го менува звукот – наизменично удирање по колената – и го пренесува на истиот начин како и во претходниот круг, при што сите останати продолжуваат со првиот звук сè додека да го добијат новиот од оној што е од нивната лева страна. Следни звуци: наизменично тропане со нозете по подот, па потоа плескање со рацете. Откако ќе се заврши со плескањето со рацете, може веднаш да се продолжи со истите звуци, но по обратен редослед. Така се добива впечаток на врнење дожд, кој на почетокот е слаб и тивок, потоа сè повеќе се засилува и откако ќе доживее кулминација (плескањето со рацете), постепено се смирува. Многу е важно за цело времетраење на играта да биде целосна тишина, за да може да се доживее ефектот на засилување и смирување на дождот.</p>
<p>Содржина: Градење доверба (градење групна кохезија) број на часови:1</p>	<p>-Учениците изведуваат активност ЛУЛАШКА: Сите се делат во групи по околу осум, а во секоја група седум ги преплетуваат рацете така што прават лулашка, а осмиот легнува на нивните раце, па нежно го движат напред назад. Важно е со рацете да се потпрат вратот, рамената, половината и колената на оној што го лулаат. Секој по ред пробува да биде лулан.</p> <p>-Учениците изведуваат активност ВРБА: Сите се делат во групи од три члена. Во секоја од нив, двајца застануваат еден спроти други ги испружуваат рацете пред себе. Третиот застанува меѓу нив со лицето завртен кон едниот од нив. Двајцата коишто се од надворешните страни, ги потпираат своите дланки на третиот и со благи движења го нишаат час кон едниот, час кон другиот. Оној којшто е во средината стои цврсто, со исправени (вкочанети) нозе и вкрстени раце на градите, и слободно паѓа препуштајќи се на оние коишто го нишаат, а кои максимално се грижат за неговата сигурност. Активноста може да се спроведе и така што сите од групата (ако е поголема, може да се подели на две групи, па да работат истовремено)застануваат многу блиску еден до друг во круг, а еден застанува во средината според гореопишаното додека останатите го подаваат од едни на други.</p>

<p>Содржина: Гримаси (градење групна кохезија) број на часови:1</p>	<p>Учениците стојат во круг. Започнува наставникот кој, свртен кон оној до него, прво прави некоја гримаса, која треба да претставува маска ставена на лицето. Потоа, со пантомимски движења ја „вади маската“ и ја „подарува“ на тој до него. Тој до него, исто така со пантомимски движења, ја „прима“ маската и ја „става“ на своето лице, повторувајќи ја истата гримаса. Потоа, таа маска ја „вади“ и ја „фрла“ назад, а самиот прави друга гримаса – „става“ своја маска, која потоа му ја „подарува“ на следниот. Следниот ученик ја „прима“ маската, ја повторува гримасата, ја „фрла“ туѓата маска назад, „става“ своја маска (прави нова гримаса) и ја „подарува“ на следниот. Играта завршува кога ќе заврши целиот круг и кога оној што ја започнал играта ќе ја „прими“ и ќе ја „фрли“ последната маска.</p>
<p>Содржина: Пораки на грб (одржување групна кохезија) број на часови:1</p>	<p>Сите ученици добиваат по еден лист хартија кој се закачува на грб со селотејп. Потоа со слободно движење низ просторијата, сите пишуваат по една позитивна и убава порака на листот на секого, која се однесува на негови забележани квалитети. Кога ќе бидат готови, секој ги чита за себе пораките што му ги напишале другите. Потоа секој издвојува по една порака што најмногу му се допаѓа и ја чита пред сите.</p>
<p>Содржина: Јас на ТВ (одржување групна кохезија) број на часови:1</p>	<p>Сите ученици се делат во мали групи. Секоја група смислува реклама за секој еден нејзин член која мора да се однесува на неговите позитивни карактерни особини/доблести/таленти (може посебни реклами или една во која сите ќе бидат рекламирани).</p>

<p>Содржина:Зелка (одржување групна кохезија) број на часови:1</p>	<p>Најпрво само двајца-тројца ученици се прегрнуваат во круг и така ја формираат првата лушпа на „зелката“. Потоа со ред се прегрнуваат сè поголем број ученици кои ја формираат втората, третата и останатите лушпи на „зелката“, застанувајќи како надворешни кругови на веќе формираните. Активноста завршува кога сите ќе бидат дел од „зелката“, по што кратко се молчи за секој да се почувствува себеси и другите.</p>
<p>Содржина: Остро око (градење групна кохезија) број на часови:1</p>	<p>Учениците се делат во двојки. Членовите на двојките застануваат еден наспроти друг и се трудат точно да меморираат како изгледа другиот. На даден знак, тие се вртат еден кон друг со грб и менуваат пет работи во својот изглед. На даден знак, повторно се вртат еден кон друг со лице и се обидуваат да ги откријат петте промени во однос на минатиот пат во изгледот на другиот.</p>

Тема 2. Мултикултурни работилници	
Знаења/вештини:	
<ul style="list-style-type: none"> • Ги знае обележјата на другарчињата од друга етничка заедница (зборови од нивниот јазик, музика, ора, обичаи) • Знае обичаи при прославувањето на празници кај другите етнички заедници • Знае сличности и разлики во обележјата на сопствената и другите култури • Ги знае предусловите за одржување на вистинско пријателство (искреност, доверливост, почитување, соработка...) • Умее да дава позитивна поддршка на другите • Умее да ги споделува своите интереси , потреби и проблеми со другите 	
Ставови/вредности:	
<ul style="list-style-type: none"> • Согледува постоење на сличности и разлики во обележјата на сопствената и на „другите“ култури • Развива свест за рамноправен третман на припадниците на различните етнички заедници • Поттикнува соработка меѓу членовите на групата • Согледува дека без меѓусебна поддршка, соработка, доверба и почитување нема другарство и пријателство. • Согледува корист од соработката и поддршката • Убеден/а е дека со соработка и заедно со другиот може да се постигне повеќе 	
Содржини (и поими) и број на часови	Примери на активности:
<p>Содржина: Како се кажува “црвено” на друг јазик</p> <p>(учење зборови на јазикот на „другите“, промовирање соработка со „другите“)</p> <p>број на часови:1</p>	<p>-Учениците се делат во групи по четири-пет. Секој ученик во рамките на својата група добива по една боичка во различна боја и еден лист за цртање кој претходно е поделен со една линија на две половини. Се дава инструкција сите на едната половина да нацртаат цвеќе, сонце и трева со боичката со која располагаат.</p> <p>По извесно време се дава инструкција да направат уште еден цртеж, на другата половина од листот, но овој пат можат да ги употребат и боичките на другите учесници во групата, но само ако ги замолат да им ги позајмат - не може да се земе туѓа боичка без прашање. При тоа, прашањето се кажува на мајчиниот јазик на следниов начин: ... (име на учесникот), можеш ли да ми ја дадеш ... (име на бојата)?.</p>

<p>Содржина : Како да го заспијам бебето? (учење зборови на јазикот на „другите“, промовирање соработка со „другите“) број на часови:1</p>	<p>-Учениците поделени во групи, добиваат по еден примерок на група од работниот лист: Бебе и облека и треба да го исечат и избојат бебето и облеката, да го „облечат“, да го покријат со ќебе. Наставникот ги претставува приспивните песни и ги прашува учениците дали им се познати. Доколку им се познати, наставникот ги преведува и го објаснува значењето, па сите заедно ги пеат на едниот, па на другиот јазик. Потоа во групата, облеченото и покриено „бебе“, еден по еден ќе треба да се обидат да го „заспијат“ со нишкање во раце и со пеење на песната за заспивање - секој на својот јазик. Но, „бебето“ нема да може да „заспие“ и затоа кога еден ученик ќе заврши со пеењето на приспивната песна, ќе треба да му се обрати на ученикот до него со следнава молба: Комшија, комшија, никако не можам да го заспијам бебево! Ај те молам, пробај ти со твојата песна да го заспиеш, и да му го подаде „бебето“. „Бебето“ треба да кружи кај сите учесници во малите групи, а на крај треба да го стават на клупа и сите заедно да му пеат приспивни песни на едниот, па на другиот јазик и тогаш „бебето“ ќе заспие.</p> <p>Нани, нани бебе, во шарено ќебе, големо да пораснеш, убаво да бидеш.</p> <p>Nina-nina, kuti-kuti ta përkundi nëna djalin nina-nina, kuti-kuti djalin tim o, e përkundi zëre gjumë, gjumë i ëmbël</p>
<p>Содржина: Славиме роденден/ именден (запознавање со одредени обичаи при прослава на роденден во различни култури) број на часови:2</p>	<p>-Наставникот може да прочита приказна со соодветна тематика за прослава на детски роденден. Учениците дискутираат и одговараат на прашањата : Како се чувствуваме кога ни е роденден? Дали оваа песна што ја пеевме денес е иста или различна? Во што е разликата? Дали ја има и на друг јазик? Како обично честитаеме роденден? Како се честита роденден на македонски јазик, а како на албански/ромски/турски (зависно од тоа кој јазик е застапен во групата)? Дали се прави и нешто друго освен што се посакува среќен роденден? Дали се пеат песни за роденден? Кои други песни можат да се пеат за роденден?</p>

	<p>Заклучуваат дека кога ни е роденден обично се чувствуваме среќно и весело. Во многу средини роденденот е важен празник особено за децата и им се честита со среќен роденден, а може и да се потегнат за уши за да растат големи . Се пеат и разни песни – некои на јазикот на детето, а некои и на англиски. Песната што најчесто се пее е на мелодијата од англиската песна “happy birthday to you”.</p> <p>-Учениците организираат прослава на роденден/именден во училницата на некое од другарчињата (може да се слави вистински или измислен роденден). Притоа се внимава на декорирањето за роденден, атмосферата при прослава, соодветна музика, поканување на другарчињата (кое може да се направи и ден претходно), подароци, храна, пеење роденденски песни, честитките за роденденот, пречекување на гостите и сл. На крај, прославата на роденденот се дискутира со цело одделение. Се донесува заклучок околу начинот на прославување и сличностите и разликите кај различни култури при прославувањето.</p>
<p>Содржина: Прослава на празници (развивање свесност за постоењето на сличности и разлики во обележјата на сопствената и на „другите“ култури, учење зборови/ фрази на јазикот на „другите“) број на часови:3</p>	<p>-Наставникот поведува разговор за празниците кои се карактеристични за учениците од групата (на пример, Бајрам, Божик, Ѓурѓовден), и се поттикнуваат учениците да прашуваат што не знаат. Разговорот треба да ги опфати семејните обичаи во однос на храната што се јаде, облеката што се носи, како и обичаите во врска со посетите, но без верската позадина на празникот.</p> <p>Примери за прашања кои може да се постават:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кои празници ги славите? 2. Каква храна се приготвува дома за овие празници? 3. Дали одите и дали ви доаѓаат гости? 4. Дали се даваат подароци? 5. Како се честита празникот? 6. Дали има некоја песна што се пее? <p>Заклучуваат заеднички дека е добро е да имаме слични нешта со другите затоа што така другиот ни е поблизок и така полесно можеме да си играме со него, да го разбереме, да ни биде убаво. Но, исто така убаво е и да си имаме различни нешта со другите затоа што тоа ни дава можност да научиме нови работи, нови игри, нови обичаи и нов јазик.</p> <p>-За вториот час активноста може да се реализира со посета во домот на некое од</p>

	<p>другарчињата за време на прославата на некој од празниците и разговор со семејството, роднините и гостите за начинот на прославување во домот.</p> <p>-Учениците истражуваат, собираат информации, слики и прават плакат (венов дијаграм) со особеностите при одбележување на празник кај две различни култури (етнички заедници). При тоа ги наведуваат разликите , но и сличностите при празнувањето. На хамер ги запишуваат, цртаат и илустрираат, лепат слики од обичаите при прославувањето на празникот.</p>
<p>Содржина: Баклава и сарма</p> <p>(развивање свесност за постоењето на сличности и разлики во обележјата на сопствената и на „другите“ култури, учење зборови на јазикот на „другите“) број на часови:3</p>	<p>-Учениците се делат во четири групи. Две групи добиваат задача да работат на приготвување „баклава“, а другите две на приготвување „сарма“.</p> <p>Сите групи добиваат ист материјал: хартија во различна боја (за подготовка на внатрешноста на сармите/баклавите), листови хартија за бришење раце (за подготовка на листовите/корите), ножици и картонски кутии (како тава/тенџере). Ако некоја група има потреба да ја сече баклавата, наставникот помага со скалпел. На крај групите ги презентираат своите продукти објаснувајќи како ги направиле (што ставиле внатре). Некои јадења се приготвуваат почесто, а некои поретко. Некои јадења пак, се приготвуваат за специјални прилики какви што се празниците. Така на пример, за Бајрам скоро секогаш се приготвува баклава, а за Божиќ – сарма.</p> <p>-На вториот час може да се изведе друга активност со друг вид на традиционално јадење карактеристично за одредена етничка заедница во Македонија. Учениците може од дома да донесат храна и доколку има услови во училиштето да се подготви одредено карактеристично јадење, при што се запознаваат со начинот на подготовка на јадењето, кога се подготвува, дали е традиционално за таа култура и сл.</p> <p>-Учениците истражуваат, собираат информации, слики, илустрации и подготвуваат тетратка со рецепти за нивното одделение. Во неа ќе ги стават сите карактеристики на храната: За која култура е карактеристично јадењето? Како се подготвува? Кој е начинот на подготовка ? Од каде потекнува? и сл.</p>

<p>Содржина: На гости кај...</p> <p>(развивање свесност за постоењето на сличности и разлики во обележјата на сопствената и на „другите“ култури, учење зборови/ фрази на јазикот на „другите“)</p> <p>број на часови:2</p>	<p>-Учесниците се делат во четири етнички „чисти“ групи. Секоја група добива задача да смисли и да се договори како ќе презентира ситуација кога некој им доаѓа дома на гости. Треба да се обрне внимание презентациите да се однесуваат на типичните/традиционалните работи кои се прават при доаѓање на гости во конкретната култура, а што се однесуваат на поздравување, обување/собување, послужување со пијалоци и со храна, испраќање на гостите. Групите ги добиваат потребните материјали за подготовка на работи кои ќе служат да се пречекаат гости кај припадниците на различните култури.</p> <p>Откако ќе се подготват за презентација, секоја група ја изглумува со пантомима (без зборување) ситуацијата што ја подготвила. При тоа, еден член на групата ќе биде гостинот, а двајца ќе глумат домаќини (маж и жена). По потреба се објаснуваат подготвените материјали за пречекување на гости (што претставуваат, како се направени итн.)</p> <p>-Учениците одат во посета кај другарче, при тоа обрнуваат внимание на начинот на пречекување на гости, поздравувањето, сервирањето или послужувањето храна и пијалоци, испраќањето и сл. По враќањето во училиштето изготвуваат презентација за обичаите при посетата на семејството.</p>
<p>Содржина: Културен квиз</p> <p>(запознавање со културата на „другиот“)</p> <p>број на часови:2</p>	<p>-Наставникот подготвува квиз прашања, учениците одговараат на прашањата. По завршување на квизот дискутираат и заклучуваат дека има нешта кои се однесуваат на културата на различните групи кои сите, или повеќето, ги знаеме едни за други. Но, има и нешта за другите кои повеќето не ги знаат. Кога имаме можност да комуницираме, да бидеме заедно со другите, полесно и повеќе работи можеме да дознаеме едни за други. Кога живееме заедно во еден ист простор, колку повеќе знаеме едни за други толку повеќе се почитуваме и градиме односи на меѓусебно помагање.</p> <p>-Учениците се делат во групи (етнички “чисти” групи) и секоја група има задача да состави неколку квиз прашања кои ќе се однесуваат на нивната култура (се мисли на групата). Потоа групите си ги заменуваат прашањата и се обидуваат да одговорат на истите, со што се запознаваат со културните обележја на другата група.</p>
<p>Содржина: Дочек на Нова година</p> <p>(развивање свест за постоење на сличности и разлики во прославувањето</p>	<p>-Учениците се делат на две етнички хомогени групи. Секоја група довива по еден примерок од работниот лист: Прослава на Нова година. Следејќи ги точките од работниот лист, и со помош на дадените материјали, групите треба да подготват прослава на Нова година во домашни услови. Откако ќе бидат готови, користејќи ги изработените реквизити, групите</p>

<p>на Нова година меѓу различните заедници, поттикнување соработка со "другите" преку остварување заеднички цели) број на часови:1</p>	<p>презентираат дочек на Нова година преку играње улоги. Донесуваат заклучок дека при прославувањето на Нова година има многу работи кои се исти или пак слични кај Македонците и припадниците на друга етничка заедница. Сепак, има и некои работи кои се различни кои првенствено произлегуваат од тоа што културите се различни (храна, музика, ора, обичаи итн.). Сличностите во дочекот на Нова година (подароци, накитена елка, одбројување од 10 до 0 пред полноќ итн.), пред сè, се должат на тоа што се работи за универзален празник што се празнува низ целиот свет. Во услови кога има добри, пријателски односи помеѓу Македонци и припадниците на друга етничка заедница, може да се очекува и заедничко славење на Нова година. При тоа, треба да се почитуваат и обичаите и на едните и на другите кај новогодишното славење.</p>
<p>Содржина : Обичаи (свадба, раѓање дете) (развивање свесност за постоењето на сличности и разлики во обележјата на сопствената и „другите“ култури, учење зборови на јазикот на „другите“) број на часови:2</p>	<p>-Учениците се делат во четири етнички хомогени групи. Секоја група добива задача да дискутира какви сè традиционални обичаи се практикуваат кога се прават свадби во нивната етничка заедница . Потоа треба да изберат еден обичај и да го изглумат пред останатите групи. На крајот, откако сите групи ќе ги изглумат избраните обичаи, се поттикнува разговор меѓу групите на тој начин што на секоја група ѝ се дава право да постави по едно прашање во врска со традиционалните обичаи при свадби на останатите групи, а секоја од прашаните групи треба да одговори најдобро што може, со што повеќе информации.</p> <p>- Учениците се делат во четири етнички хомогени групи. Секоја група добива задача да дискутира какви сè традиционални обичаи се практикуваат кога се раѓа дете во семејство, во нивната етничка заедница . Потоа треба да изберат еден обичај и да го изглумат пред останатите групи. На крајот, откако сите групи ќе ги изглумат избраните обичаи, се поттикнува разговор меѓу групите на тој начин што на секоја група ѝ се дава право да постави по едно прашање во врска со традиционалните обичаи при раѓањето на дете ,на останатите групи, а секоја од прашаните групи треба да одговори најдобро што може, со што повеќе информации.</p>
<p>Содржина: Идеално училиште (развивање свест за рамноправен третман на различните етнички заедници, поттикнување соработка меѓу членовите на групите)</p>	<p>-Учениците се делат на четири групи. Секоја група работи на тема: ИДЕАЛНО УЧИЛИШТЕ КОЕ ГИ ПОЧИТУВА СИТЕ, без разлика на возраста, полот, верската, етничката или некаква друга припадност. Секоја група добива по еден од долунаведените начини на изразување со кои треба да се потрудат да го опишат таквото училиште преку:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Цртеж · Песна

број на часови:1

· Писмен состав/есеј

· Плакат со наброени што е можно повеќе аспекти

По завршувањето, секоја група ја покажува својата работа на другите и објаснува зошто прикажаното е “идеално училиште” што ги почитува сите.

Тема 3. Практични работилници	
Знаења/вештини:	
<ul style="list-style-type: none"> • Знае обележја и карактеристики од културата на другите етнички заедници • Може да пее песни, игра ора и да учествува во музички игри со обележја на друга култура • Знае да честита празник на јазикот на други етнички заедници • Истражува, собира податоци и подготвува презентација на дадена тема 	
Ставови/вредности:	
<ul style="list-style-type: none"> • Согледува дека постојат сличности и разлики во обележјата на различни култури • Прифаќа дека разликите не се пречка за соживот и соработка со припадниците на друга култура • Промовира и поттикнува почитување и соработка со припадниците на друга етничка култура • Разбира дека сличностите и разликите во обележјата на етничките заедници ја прават нашата земја мултикултурна ризница 	
Содржини (и поими) и број на часови	Примери на активности:
Содржина: Изработка на честитки (учење зборови на јазикот на „другите“, промовирање соработка со „другите“) број на часови:2	-Учениците изработуваат новогодишни честитки, при тоа запишуваат “Среќна нова година” на различни јазици. Меѓусебно си ги разменуваат честитките. -Учениците се делат во групи (етнички чисти групи) и изработуваат честитки за прославување на некој празник, притоа желбите и пораките ги запишуваат на јазикот на нивната група. По звршувањето, групите си ги разменуваат честитките меѓусебе.
Содржина: Слушање музика (развивање свест за постоење на сличности и разлики во обележјата на сопствената и „другите“ култури) број на часови:2	-Учениците слушаат и идентификуваат карактеристични народни песни и народни игри/ора од секоја етничка заедница во Република Северна Македонија. -Учениците истражуваат, собираат народни песни и изработуваат песнарка на одделението. Во песнарката се вклучени песни на различен јазик, односно од различните култури во нашата земја. Притоа за секоја песна опишуваат : За која етничка заедница е карактеристична ? Од каде потекнува? Каков карактер има? Кога се слуша ? итн
Содржина: Музички игри, танци и ора (развивање свест за постоење на сличности и разлики во обележјата на сопствената и „другите“ култури)	-Учениците учествуваат во музички игри со слушање, пеење и играње ора и танци од секоја етничка заедница во Република Северна Македонија. -Учениците истражуваат за народните носии и карактеристичните народни ора за различните етнички групи во нашата земја. Собраните информации ги презентираат на

број на часови:2	хамер хартија или изготвуваат презентација на комјутер.
Содржина: Музички инструменти (развивање свест за постоење на сличности и разлики во обележјата на сопствената и „другите“ култури) број на часови:2	-Учениците слушаат и идентификуваат карактеристични , традиционални народни музички инструменти од секоја етничка заедница во Република Северна Македонија. -Учениците истражуваат и од собраните информации за народните инструменти карактеристични за различните етнички групи во нашата земја, прават презентација на комјутер или на хамер хартија.